

IVO TROŠT:

Večna pomlad.

Dogodba.

1.

omlad se je poslavljala z naših poljan. Prav nič nismo slutili, da odhaja. Velike množine cvetja so se kopičile po naših vrtovih, lilije so se košatile v svoji krasi, kresnice so zrle v modro nebo, klinčki so dehteli ob parobju gredic, a na drevju so se med zelenjem vabljivo smehljale črešnje, ki so jih škodoželjno obletavali neugnani vrabci. Solnce je pripekalo, drevesne veje so odložile cvetni nakit in sramežljivo kazale bogate zaloge bodočega zaroda — veselje mladim zob-

kom. Ob prisolnčju so pa rdele jagode, ob seči sta zorela grozdjiče in kosmulja.

V gozdu je odmeval ljubki spev krilatih pevcev, v presledkih ga je motila kukavica. Na njivi je rumenel ječmen, prvo žito novega pridelka; cvetela je rž in se majala pšenica v mogočnem valovju.

Tedaj je odhajala pomlad od nas, a nihče je ni opazil. Saj je skoro nevidna prememba v prirodi nudila mladim očem in srcem vsega, česar so si pozelela in še več. Kdo naj vse vidi in poizkuša?

Studenček veselo žubori ob gozdu, ribice se igrajo pod jezom ob mlinu. Visoko v zraku krožita kragulj in golobar, jastreb in orel — strah manjšim tovarišem. Na paši se oglašajo piščalci ob veseli pesmi, vrisk in zadovoljno hihetanje med pastirji. Iz šole se vračujoča mladina se razkropi po tratah za cveticami. Nihče se več ne spominja snega in mraza in ledu ob poti v zimskem času. Vse vabi veselje, zove zabava v svobodno prirodo.

Nekega jutra opazi Miljakova Dana, da so na vrtu že prav lepo pognale na obronkih debeloliste georgine. Zamišljena je postala ob njih. Šele desetletni deklici je stisnila srce neprijetna slutnja: „Joj! To so cvetice, ki se bratijo že z zimo, saj cveto prav do snega.“

Ob toliki bujnosti cvetja, zelenja, zabave in veselja pa misel na konec, na mrko zimo, nadušljivo starko s polnim, zvrhanim košem snega in mraza — ali ni to huje, nego če plane na mirno se pasočo perutnino iznenada sovražni jastreb, da si izbere najlepšega petelinčka za svoj požrešni želodec? Tudi Dana je čutila v srcu strah in mraz. Zdelo se ji je, da je danes njeno veselje skaljeno. Zamišljena gre k mami v kuhinjo in ji potoži svojo notranjo neskladnost, ki jo vznemirja.

Mama se ji nasmehne in jo potolaži: „Res so tudi kraji na naši zemlji, kjer kraljuje malone večna pomlad, kakor si jo želiš ti, Danica. A ti kraji niso za nas, ki nam ugaja — ne večna pomlad, marveč večna prememba. Tam ob ravniku, ki opasuje našo zemljo, je tudi drugačno podnebje, drugi ljudje in živali so tam. Življenje je enakomerno vroče in celo dan je vedno enako dolg. Sedaj pa pomisli, če bi bilo to zate?“

„Cvetice bi trgala ves božji dan,“ pravi deklica.

„Na solncu, ki žge in požge vse,“ dostavi mati.

„Pa v senci, mama,“ odvrne Dana.

„Senco imajo samo v hiši, kjer ni oken, marveč so samo vrata. Drevesa so redka. Šele ponoči si upajo ljudje iz hiše na hlad, često kar na streho,“ razlaga mati.

„Kdaj pa obdelujejo zemljo?“ vpraša hči.

„Moj stric je bil pomorščak, ki je večkrat objadral našo zemljo, pa je trdil, da pridelujejo v tistih krajih jako malo živeža. Vročina je prevelika. Ljudje jedo sadje in kruh.“

Dana se domisli mlečne kave, ki bi dala zanjo pol leta življenja. Mama ji pritrdi, da bi dobila tudi v pokrajinah večne pomladi mlečne kavice, toda edino z mandljevimi ali datljevimi mlekom. Deklica nevšečno skremži lice, ker ji tako mleko ne ugaja zlasti zato, ker nima smetane.

Mama jo še opomni: „Sploh pa pomisli, Danica, da je tam doli Božič poleti, Velika noč jeseni. Le pomisli, kdaj pridejo tam Vsi Sveti, Svečnica, Novo leto ali sv. Trije kralji?“

Deklica se namrdne nerodno in vpraša: „Ali so tam tudi črešnje zrele o Božiču?“

„Prav gotovo; če le raste kaka črešnja v vedni vročini,“ odgovori mati.

„Kje se pa drsajo pozimi?“

„Nikjer, ker nimajo zime, marveč imajo skupaj jesen, pomlad in poletje brez večjega razločka. Sneg in led sta tam neznana.“

„Cvetno nedeljo imajo dovolj oljke v deželi večne pomladi,“ pravi Danica.

„Seveda; tudi palme nosijo v cerkev blagoslovit, zato pa nimajo našega brinja in vrbovih mačic. Ne ugaja jim podnebje,“ pripoveduje mati.

Tudi Dani ni ugajala ta vest.

„Ali raste na drevesih poleg sadu že nov cvet?“ Odgovor na to je bil hčerki že znan, saj ji je mama večkrat pripovedovala o stricu Muhiču, ki je večkrat objadral našo zemeljsko oblo. Mama ji odgovori na to: „Najbrž da tega ni na vseh drevesih, vem pa, da so na mnogih stoletnih in tisočletnih drevesih v vročih deželah velike strupene kače in razne krvoločne zveri: tiger, panter, puma, jaguar itd., ki človeku lahko v trenutku pretrgajo nit življenja.“

Danico je zopet jelo zebsti v srcu: tropiški kraji z večno pomladjo so ji omrzeli. Komaj jo je še poslušala, ko ji je omenila mama boleznir mrzlice, ki preganja vsakega človeka iz naših pokrajin tam doli. „Še vsak Evropljan, ki ga je prinesla usoda v one kraje,“ končuje mama, „si je želel v staro domovino in si tudi hitro pomagal, kakor je le mogel, iz dežele večne pomladi.“

2.

Popoldne je zopet opazovala Dana pogánjajoče georgine na vrtu. Vse neljube slutnje o bodočih neprijetnostih, ki jih obeta pozni cvet, je pregnal iz misli dopoldne pogovor z mamo. Kakor po veliki zmagi je zadovoljno občudovala velike skupine vrtnic, jih gladila z drobnimi prstki, da so odpadajoči cvetni listki frfotali na tla, vonjala napol razvite cvetove in primerjala, kako bi se najlepši podali njej za kitico na prsih. Cvetiče lilije z ogromnimi čašami je primerjala Dana — sama cvet med cveticami — kako malo so njim podobni papirnati izdelki te vrste. Niti od daleč ne dosežajo te krasote. In ko bi jo tudi presezali, kaj je krasota brez življenja, ki ga dihaajo ti-le živi cvetovi! — Kresnice in klinčki, stari znanci, ji od daleč že kimajo vesele pozdrave, zibajoč se v mladostni prešernosti, kakor da je prav zaradi njih samih vzcvetela vsa božja priroda. Danica ni mogla drugače, nego da je rdečim črešnjam na vejah v sladkem nasmeihu naravnost pokazala zobke. Požrešne vrabce je zapodila z glasnim v-š-š-š ter jim zapretila z roko, da ne smejo obirati sladkega sadu, ki ga ima ona tako rada. Seveda so ji ugovarjali vrabci s svojim živ-živ, da imajo črešnje radi tudi oni; pa jih Dana ni umela. Zato jih je ozmerjala brez vseh ozirov, da so najbolj požrešne živali pod božjim nehom.

Ob parobju gredic jo je vabila z opojnim duhom dišeča reseda. Utrgala je vršiček, ga povonjala, potem pa zateknila v nedrije. Zapazila je, da prvi poganki resede že ocvitajo. Namesto cvetov je zrasla razširjena

plodnica kakor votel grah, kjer je zeleno in tudi rjavo, kot mak drobno seme. Joj, že seme! Seme za novo resedico — prihodnje pomladi naše bodoče veselje! Ta misel ji je bila nov hladilni balzam na dopoldanske zle slutnje, ki so deklici naslikale najbližjo bodočnost, polno samih neprijetnosti, da ni mogla videti kakor skozi gozdno goščavo cvetočih livad — preko zime zopet nove vriskajoče pomladi. Da, niti zimskih prijetnosti ni videla in zimskega veselja se ni spominjala več. Pozabila je popolnoma, da ima vsaka stvar in tudi zima svojo senčico, pa tudi solnčne strani, ki jo vidi in občuduje lahko vsako dobro srce.

Dalje gredoča Dana je opazila, da ima včeraj še pisano cvetoč grah danes že stročje in v stročju zrnje, ki dozori v seme za bodočo pomlad. To jo je domislilo tudi, da je slišala v šoli, zakaj ima črešnja sredi sladkega mesa trdo koščico. Zdi se ji celo, da se spominja, zakaj ima ta koščica okolo sebe tako sladko mesce, ki ga radi uživajo otroci in vrabci ter s tem skrbe, da razmečejo koščice daleč okolo po zemlji. S tem najde koščica, ki je črešnjevo seme, dovolj prostora, da lahko vzkali in zraste v novo, košato drevo — nado prihodnjih let in prihodnjih črešenj. Sedaj ji je bilo jasno, da ni vsak cvet spomladi le znanilec sadu jeseni, marveč je tudi z dozorelim semenom porok nove rastline, novega cveta in novega sadu.

Človeka vabi pomladni cvet s svojo lepoto in mičnostjo, poletje s svojimi darovi in jesen z bogatimi pridelki, da preživljajo gospodarja zemlje in pestri njegov rod pozimi in spomladi, poleti in jeseni do nove žetve. To kolo se vrti z vsemi premembami neprenehoma.

Solnce je pripekalo umirjeno deklico na obilne lase, vse naokrog se je bliščalo v njegovi krasoti. Daní se je zdelo, da se kar koplje v morju solnčnih žarkov, ki provzročajo, da zore sadeži na vrtu in polju. Njih toplota je porok, da se kolo premika in da se za poletjem bliža jesen, ko vse doganja in zori.

Za njo je došel natihem po drobnem pesku njen oče. Dana ga v globokih mislih o razvoju v prirodi ni niti čula. Nameravala je zaviti naravnost k seči, kjer zore grozdjiče in kosmulje, pa ji ponudi oče pest pravkar ubranih črešenj. Skoro prestrašila se je. Toda črešnje so se smehljale tako vabljivo! — Očetu je bil znan jutranji pogovor, ki ga je imela Dana z mamico, pa jo je podražil, če sedaj zopet išče oznanjevalcev zime po vrtu, ki kar vriska v svoji krasoti. Hčerka pa odvrne, da ni našla na vrtu danes ne le znanilcev zime, marveč tudi bodoče pomladi, da, celo zanesljive poroke novih črešnjevih dreves. Obenem pa pokaže očetu črešnjevo belo koščico. Oče se ji nasmehe in vpraša, če ji ni všeč večna prememba v naši domovini in si želi večne — torej enolične — same pomladi. Deklica je priznala, da je sedaj drugačnih misli, nego je bila da-

nes zjutraj ob pogledu na cvetoče georgine. Očetu je bilo vseč to priznanje. Zato ji je pojasnil še drugi način, kako se lahko udeleži vsako leto večne pomladi v naši domovini — v Jugoslaviji. „Naša domovina lahko ugotovi tudi tvojim jutranjim željam po večni pomladi. Jeseni se dvigni z lastovkami v južne kraje ob reki Vardarju v bližino Soluna, ob Drinu, ob mestih Baru in Skadru ugledaš ob morju pokrajine brez snega. V novembru in decembru cveto tam vijolice, kakor pri nas marjetice, če ni hudega mraza. Januarja že vriskajo tulipani in se sramežljivo skrivajo solncu snežnobeke kamelije. Oljka in lovor ne odložita nikoli zelene obleke. Za hiacinti cveto dišeče trobentice in še druge pri nas neznane cvetice, hčerke toplega juga. Z njimi pa že cveto mandlji, datlji, črešnje in vrtnice, ko pri nas počiva priroda pod snežno odejo. Prav tedaj se pa v onih krajih že zbirajo lastovke za pohod v našo domovino. Ti jo lahko odrineš z njimi — če ni denarja, vsaj v mislih — v Dubrovnik in druga obmorska mesta v Dalmaciji. Do Velike noči boste doma pomagale jesti kolač in se lahko z nami veselite nove vigredi. Ko ti bo prevroče, pa hiti junija ali vsaj julija v Karavanke in Julijske Alpe. Tedaj cveto tam narcise in dišeči klinčki v komaj tja prispeli in še sopihajoči pomladi, ki se pa že plaho ozira na sever, odkoder se bliža trdih korakov starka zima s polnim košem snega, ledu in mraza. Tedaj treba zopet z lastovkami naprej. Jaz pa pravim: Najbolje je le doma! Vsakdo naj pazi, da si ohrani pomlad v srcu, in večna prememba v prirodi ga bo veselila tudi še na stara leta, ki ga bodo opominjala, da je blizu jesen in zima njegovega življenja.“

„Pomlad v srcu!“ se čudi Dana.

„Da, mladostno vedrost duha, ki se ne plaši tudi največjih težav, bridkosti in nadlog, ker ve, da za njimi sije zopet solnce pomladi, pravice in veselja. Vsaka stvar ima neko solnčno stran. To pa najde najhitreje srce, ki si je ohranilo mladostno čilost, zaupanje v lastno moč in zavest, da pride za nočjo vselej zopet dan, za dežjem solnce in za nesrečo zopet sreča,“ govori oče.

Hvaležno se je hčerka nasmehnila očetu. Samo napol tiho je izrazila željo, da bi rada videla jugoslovanske kraje večne pomladi; ko bi pa to ne bilo mogoče, si hoče prizadevati, da ohrani v vedno poštenem, vedno veselem in čistem srcu — večno pomlad!

PETER I.,
KRALJ SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV